

Arbetsmarknadsutskottets betänkande

1977/78: 32

med anledning av dels propositionen 1977/78: 100 bilaga 15 såvitt avser anslag till Kontant stöd vid arbetslöshet, dels propositionen 1977/78: 130 om ändring i lagen (1973: 370) om arbetslöshetsförsäkring, m. m., jämte motioner

I detta betänkande behandlas regeringens förslag i dels propositionen 1977/78: 100 bilaga 15 såvitt avser anslag för budgetåret 1978/79 till Kontant stöd vid arbetslöshet, dels propositionen 1977/78: 130 om ändring i lagen (1973: 370) om arbetslöshetsförsäkring, m. m.

Vidare tar utskottet upp till behandling två under allmänna motions-tiden i år väckta motioner om grunderna för kontant stöd vid arbetslöshet samt tre motioner väckta i anslutning till propositionen 130.

Propositionerna

1977/78: 100 bilaga 15

I propositionsbilagan föreslår regeringen — efter föredragning av statsrådet Ahlmark — under punkten B 5 (s. 89—91) att riksdagen skall till Kontant stöd vid arbetslöshet för budgetåret 1978/79 anvisa ett förslagsanslag av 973 300 000 kr.

1977/78: 130

I propositionen föreslår regeringen — efter föredragning av statsrådet Ahlmark — att riksdagen skall

dels antaga inom arbetsmarknadsdepartementet upprättade förslag till

1. lag om ändring i lagen (1973: 370) om arbetslöshetsförsäkring,
2. lag om ändring i lagen (1973: 371) om kontant arbetsmarknadsstöd,

dels

3. till *Kontant stöd vid arbetslöshet* för budgetåret 1978/79 under tolfte huvudtiteln utöver i prop. 1977/78: 100 bil. 15 föreslaget förslagsanslag anvisa ytterligare 109 000 000 kr.,

4. till *Bidrag till arbetsmarknadsutbildning* för budgetåret 1978/79 under tolfte huvudtiteln utöver i prop. 1977/78: 100 bil. 15 föreslaget anslag anvisa ytterligare 113 000 000 kr.

Propositionens lagförslag har följande lydelse.

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1973: 370) om arbetslöshetsförsäkring

Härigenom föreskrivs att 17 § lagen (1973: 370) om arbetslöshetsförsäkring skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 §¹

Dagpenning får utges i dagpenningklasser om 50, 60, 70, 80, 90, 100, 110, 120, 130, 140, 150 och 160 kronor. Erkänd arbetslöshetskassa beslutar om försäkrads placering i dagpenningklass. Arbetsmarknadsstyrelsen kan föreskriva att gällande lägsta dagpenningklass ej längre skall tillämpas.

Dagpenning får utges i dagpenningklasser om 70, 80, 90, 100, 110, 120, 130, 140, 150, 160, 170 och 180 kronor. Erkänd arbetslöshetskassa beslutar om försäkrads placering i dagpenningklass. Arbetsmarknadsstyrelsen kan föreskriva att gällande lägsta dagpenningklass ej längre skall tillämpas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1978.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1973: 371) om kontant arbetsmarknadsstöd

Härigenom föreskrivs att 18 § lagen (1973: 371) om kontant arbetsmarknadsstöd skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

18 §²

Kontant arbetsmarknadsstöd utgår med 55 kronor för dag.

Kontant arbetsmarknadsstöd utgår med 65 kronor för dag.

Till den som söker deltidsarbete eller i annat fall är arbetslös under del av vecka utgår arbetsmarknadsstöd med det antal ersättningsdagar per vecka som följer av en av regeringen fastställd omräkningstabell.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1978.

Motionerna

Under allmänna motionstiden väckta motioner

1977/78: 277 av Rune Jonsson i Husum (s) och Stig Olsson (s)

I motionen yrkas

att riksdagen ger regeringen till känna att bestämmelserna för arbetslöshetskassorna bör omarbetas så att de anpassas till deltidsarbetandes arbetstider.

¹ Senaste lydelse 1976: 828.

² Senaste lydelse 1976: 1066.

1977/78: 611 av Wivi-Anne Cederqvist m. fl. (s)

I motionen yrkas

att riksdagen ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av sådana tilläggsdirektiv till utredningen om allmän arbetslöshetsförsäkring som syftar till att ge ersättning från arbetslöshetskassa, även i sådana fall då de arbetssökande är förhindrade att ta erbjudet arbete till följd av att kommunal barnomsorg inte kan erbjudas.

Med anledning av propositionen 1977/78: 130 väckta motioner

1977/78: 1819 av Rolf Hagel (apk) och Alf Lövenborg (apk)

I motionen yrkas

att riksdagen till regeringen hemställer om

1. att ytterligare två dagpenningklasser på 190 och 200 kr. inrättas fr. o. m. 1 juli 1978,
2. att det kontanta arbetsmarknadsstödet höjs från nuvarande 55 till 100 kr. per dag fr. o. m. 1 juli 1978.

1977/78: 1820 av Olof Palme m. fl. (s)

I motionen yrkas

1. att riksdagen antar följande

Förslag till

Lag om ändring i lagen (1973: 370) om arbetslöshetsförsäkring

Härigenom föreskrivs att 17 § lagen (1973: 370) om arbetslöshetsförsäkring skall ha nedan angivna lydelse:

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 §¹

Dagpenning får utges i dagpenningklasser om 50, 60, 70, 80, 90, 100, 110, 120, 130, 140, 150 och 160 kronor. Erkänd arbetslöshetskassa beslutar om försäkrads placering i dagpenningklass. Arbetsmarknadsstyrelsen kan föreskriva att gällande lägsta dagpenningklass ej längre skall tillämpas.

Dagpenning får utges i dagpenningklasser om 70, 80, 90, 100, 110, 120, 130, 140, 150, 160, 170, 180, 190 och 200 kronor. Erkänd arbetslöshetskassa beslutar om försäkrads placering i dagpenningklass. Arbetsmarknadsstyrelsen kan föreskriva att gällande lägsta dagpenningklass ej längre skall tillämpas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1978.

2. att riksdagen godkänner vad som i motionen anförts om överförsäkringsregler för lågavlönade,

3. att riksdagen godkänner vad som i motionen anförts om särskilt stimulansbidrag vid arbetsmarknadsutbildning,

¹ Senaste lydelse 1976: 828.

4. att riksdagen godkänner vad som i motionen anförts om ändrade regler för finansiering av grundbidraget till den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen,

5. att riksdagen

a. till Kontant stöd vid arbetslöshet för budgetåret 1978/79 under tolfte huvudtiteln anvisar ett i förhållande till regeringens förslag i prop. 1977/78: 100 bil. 15 med 41 000 000 kr. minskat förslagsanslag av 932 300 000 kr.,

b. till Bidrag till arbetsmarknadsutbildning för budgetåret 1978/79 under tolfte huvudtiteln anvisar ett i förhållande till regeringens förslag i prop. 1977/78: 100 bil. 15 med 260 000 000 kr. förhöjt anslag av 1 681 550 000 kr.

1977/78: 1821 av Lars Werner m. fl. (vpk)

I motionen yrkas

1. att riksdagen godkänner följande ändrade grunder för arbetsmarknadsutbildningen att tillämpas fr. o. m. den 1 juli 1978: att *alla* som genomgår arbetsmarknadsutbildning erhåller 175 kr. per dag under fem dagar per vecka,

2. att riksdagen beslutar att 18 § lagen (1973: 371) om kontant arbetsmarknadsstöd skall ha följande ändrade lydelse att gälla fr. o. m. den 1 juli 1978:

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

18 §

Kontant arbetsmarknadsstöd utgår med 55 kr. för dag.

Kontant arbetsmarknadsstöd utgår med 110 kr. för dag.

Till den — — — fastställd omräkningstabell.

3. att riksdagen beslutar att 17 § lagen (1973: 370) om arbetslöshetsförsäkring skall ha nedan angivna lydelse att gälla fr. o. m. den 1 juli 1978:

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

17 §¹

Dagpenning får utges i dagpenningklasser om 50, 60, 70, 80, 90, 100, 110, 120, 130, 140, 150 och 160 kronor. Erkänd arbetslöshetskassa beslutar om försäkrads placering i dagpenningklass. Arbetsmarknadsstyrelsen kan föreskriva att gällande lägsta dagpenningklass ej längre skall tillämpas.

Dagpenning får utges i dagpenningklasser om 70, 80, 90, 100, 110, 120, 130, 140, 150, 160, 170, 180, 190 och 200 kronor. Erkänd arbetslöshetskassa beslutar om försäkrads placering i dagpenningklass. Arbetsmarknadsstyrelsen kan föreskriva att gällande lägsta dagpenningklass ej längre skall tillämpas.

¹ Senaste lydelse 1976: 828.

Utskottet

I betänkandet behandlas frågor om förbättringar av det kontanta stödet vid arbetslöshet och utbildningsbidraget vid arbetsmarknadsutbildning. Dessutom tas upp frågor om de allmänna villkoren för ersättning från arbetslöshetskassa.

Arbetslöshetsersättningen

Den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen förbättrades i olika avseenden den 1 januari 1974. Högsta dagpenningklassen bestämdes då till 130 kr. Den 1 januari 1977 inrättades ytterligare tre dagpenningklasser om 140, 150 och 160 kr. Flertalet arbetslöshetskassor har under år 1977 höjt dagpenningen till maximal nivå. Tre fjärdedelar av de försäkrade beräknas därmed vara berättigade till en ersättning av 160 kr. per dag.

I propositionen föreslås nu att från den 1 juli i år skall inrättas två nya dagpenningklasser om 170 och 180 kr. Förslaget bygger på en framställning från arbetslöshetskassornas samorganisation och däröver inhämtade yttranden från arbetsmarknadsstyrelsen, 1974 års utredning om en allmän arbetslöshetsförsäkring (ALF-utredningen) och parterna på arbetsmarknaden.

Propositionens förslag innebär emellertid inte att framställningen från kassornas samorganisation helt har tillgodosetts. Samorganisationen begärde nämligen att det även skulle inrättas dagpenningklasser om 190 och 200 kr. Framställningen i den delen har fått stöd i de tre partimotionerna från socialdemokraterna (1820), vänsterpartiet kommunisterna (1821) och arbetarpartiet kommunisterna (1819).

Socialdemokraterna åberopar till stöd för sitt yrkande att samorganisationens förslag har tillstyrkts av en i princip enig remissopinion och att propositionsförslaget inte återställer de ursprungliga relationerna mellan ersättningarna från arbetslöshetsförsäkringen och från sjukförsäkringen. Med de antaganden om prisutvecklingen som har gjorts i årets finansplan innebär propositionsförslaget enligt motionärerna att kontantstödet vid arbetslöshet påtagligt urholkas. Även vpk hänvisar till utfallet av remissbehandlingen av samorganisationens framställning och finner därutöver den starka penningvärdeförsämringen motivera dagpenningklasser om 190 och 200 kr. Apk anser att samorganisationens förslag är ett absolut minimum som endast kan godtas i avvaktan på ytterligare förbättringar och på att ALF-utredningens arbete snabbt slutförs och blir föremål för statsmakternas beslut.

Som ovan nämnts inrättades tre nya dagpenningklasser så sent som den 1 januari 1977. Propositionens förslag har utformats med hänsyn härtill. I övrigt är förslaget baserat på löneutvecklingen under år 1977. Som framhålls i propositionen kan den fortsatta löneutvecklingen självfallet komma att motivera ytterligare justeringar av antalet dagpenning-

klasser. Utskottet förutsätter att regeringen har frågan under bevakning och inte tvekar att återkomma till riksdagen om utvecklingen föranleder det. Med hänvisning till det sagda godtar utskottet propositionens förslag om nya dagpenningklasser och avstyrker följaktligen de tre motionerna i motsvarande delar.

Propositionen innebär vidare att de två lägsta klasserna om 50 resp. 60 kr. slopas. Lägsta dagpenningklass blir därigenom i fortsättningen 70 kr. Förslaget tillstyrks av utskottet.

Det kontanta arbetsmarknadsstödet för icke försäkrade utgår sedan den 1 januari 1977 med 55 kr. per dag. Beloppet bör enligt propositionen höjas till 65 kr. från den 1 juli 1978. Förslaget får som konsekvens att det statliga stödet till arbetslöshetskassorna i form av grundbidrag höjs till motsvarande nivå.

Den i propositionen föreslagna höjningen av det kontanta arbetsmarknadsstödet är enligt vpk och apk helt otillräcklig. Vpk yrkar i motionen 1821 att beloppet fastställs till 110 kr., medan apk:s motsvarande yrkande i motionen 1819 är 100 kr.

Propositionens förslag om höjning till 65 kr. per dag utgör en anpassning till ersättningsnivån inom arbetslöshetsförsäkringen med tillämpning av hittills gällande princip att det kontanta arbetsmarknadsstödet inte bör vara förmånligare än ersättning från arbetslöshetskassa. Utskottet tillstyrker med hänvisning härtill propositionen och avstyrker de aktuella yrkandena från vpk och apk. Det bör i sammanhanget noteras att inte i någon av de båda motionerna har berörts de finansieringsproblem som hänger samman med partiernas förslag om höjda ersättningar från arbetslöshetsförsäkringen och det kontanta arbetsmarknadsstödet.

Utbildningsbidraget

Det ekonomiska stödet vid arbetsmarknadsutbildning, *utbildningsbidraget*, är knutet till ersättningsbeloppen inom kontantstödet vid arbetslöshet. Ändras stödet vid arbetslöshet är regeringen bemyndigad att göra erforderliga anpassningar av utbildningsbidraget.

Utbildningsbidraget består av dagpenning och stimulansbidrag. Sistnämnda bidrag utgår med ett fast belopp om f. n. 15 kr. per dag. Dagpenningbeloppet bestäms av om kursdeltagaren har rätt till ersättning från arbetslöshetskassa eller ej. Även deltagarens ålder har betydelse i sammanhanget.

I propositionen anmäls att regeringen från den 1 juli i år ämnar höja dagpenningdelen av utbildningsbidraget på följande sätt. Till kursdeltagare som — oavsett ålder — är berättigad till ersättning från arbetslöshetskassa utgår dagpenning med f. n. högst 160 och lägst 120 kr. per dag. För dessa deltagare är avsikten att höja dagpenningen till 180 resp. 140 kr. För dem som är 20 år eller äldre och inte har rätt till ersättning

från arbetslöshetskassa skall dagpenningen höjas från 120 till 140 kr. Samma dagpenningbelopp skall tillkomma också ungdomar under 20 år, vilka inte är berättigade till ersättning från arbetslöshetskassa men har vårdnad om eller är underhållsskyldiga mot eget barn. För andra ungdomar under 20 år skall dagpenningen höjas från 55 till 65 kr.

Som ovan redovisats har socialdemokraterna yrkat att det inom arbetslöshetsförsäkringen skall inrättas ytterligare två dagpenningklasser om 190 och 200 kr. Socialdemokraterna påpekar i sin motion 1820 att ett genomförande av deras förslag får konsekvenser när de nya beloppen för utbildningsbidrag skall fastställas. De tillägger att det ankommer på regeringen att anpassa bidraget efter riksdagens beslut om dagpenningen inom arbetslöshetsförsäkringen, och de ställer därför inte något yrkande i motionen om dagpenningen inom utbildningsbidraget. Med anledning av vad som har anförts i motionen i förevarande del kan utskottet sålunda begränsa sig till att hänvisa till sitt tidigare i betänkandet gjorda ställningstagande till dagpenningbeloppen inom arbetslöshetsförsäkringen.

Vpk upprepar i motionen 1821 tidigare framförda krav på ett enhetligt utbildningsbidrag (se bl. a. motion 1977/78: 831, AU 1977/78: 21 s. 30). Utskottet vidhåller å sin sida uppfattningen att nuvarande samband mellan utbildningsbidrag och ersättningen vid arbetslöshet tills vidare bör behållas i enlighet med de principer som riksdagen fastställt år 1975 (prop. 1975: 45, InU 1975: 14). Motionen avstyrks alltså.

Det *stimulansbidrag* som ingår i utbildningsbidraget utgjorde tidigare 10 kr. per dag men höjdes fr. o. m. den 1 januari i år till 15 kr. (prop. 1977/78: 32, AU 1977/78: 15). I propositionen föreslås att bidraget från den 1 juli i år åter skall fastställas till 10 kr. per dag.

Socialdemokraterna yrkar att bidraget skall utgå med 15 kr. per dag även efter den 1 juli 1978.

Höjningen den 1 januari av stimulansbidraget bör ses som en tillfällig åtgärd. Genom att höja den delen av utbildningsbidraget var det tekniskt möjligt att förbättra AMU-elevernans ekonomiska situation under vintern och våren utan att avvakta den samlade behandling av konstantstödet vid arbetslöshet och utbildningsbidrag som sker i föreliggande ärende. Med hänsyn till den inte oväsentliga förbättring som har förutskickats beträffande utbildningsbidragets dagpenningbelopp har motivet för det förhöjda stimulansbidraget fallit bort. Utskottet ansluter sig därför till propositionens förslag och avstyrker motionen i den aktuella delen.

Finansieringsfrågor

Utskottet övergår härafter till de anslagsfrågor som aktualiseras av ovan redovisade förslag.

Vad först beträffar *anslagsbehovet för kontant stöd vid arbetslöshet* har regeringen i årets budgetproposition (bilaga 15 punkten B 5) för angivna ändamål begärt ett förslagsanslag av 973 300 000 kr. Bidragen till arbetslöshetskassorna samt det kontanta arbetsmarknadsstödet finansieras dels av anslagsmedel, dels av medel från den av arbetsgivaravgifter finansierade arbetslöshetsfonden. Av anslagsmedel finansieras också det s. k. omställningsbidraget, en tidigare form av kontantstöd till äldre arbetslösa. Den stödformen är under avveckling.

De i propositionen 130 föreslagna förbättringarna av dagpenningen inom arbetslöshetsförsäkringen och av det kontanta arbetsmarknadsstödet (KAS) beräknas medföra ökade utbetalningar från såväl anslaget som arbetslöshetsfonden. Överslagsvis väntas belastningen på anslaget Kontant stöd vid arbetslöshet öka med 97 milj. kr. när det gäller stödet till arbetslöshetskassorna och med 12 milj. kr. för det höjda kontanta arbetsmarknadsstödet. I propositionen 130 föreslås därför att anslaget för nästa budgetår räknas upp med 109 milj. kr. i förhållande till budgetpropositionens förslag. Belastningen på arbetslöshetsfonden beräknas samtidigt öka med sammanlagt 94 milj. kr.

Socialdemokraterna, som yrkat att dagpenningssystemet inom arbetslöshetsförsäkringen byggs ut i vidare mån än som förordats av regeringen, finner det oaktat en anslagsuppräkning inte vara påkallad. Tvärtom anser de att anslaget kan sänkas med 41 milj. kr. i förhållande till budgetpropositionen eller med 150 milj. kr. i förhållande till förslaget i propositionen 130. Motionärerna hänvisar till att arbetslöshetsfonden i dagsläget redovisar en behållning om drygt 600 milj. kr. och att fonden sannolikt kommer att växa. Mot den bakgrunden föreslår socialdemokraterna *en ändrad finansiering av grundbidraget till kassorna*. Det bidraget utgår per ersättningsdag för kassorna med samma belopp som det kontanta arbetsmarknadsstödet. Kostnaderna för grundbidraget täcks f. n. till två tredjedelar av medel från arbetslöshetsfonden och i övrigt från det ovannämnda beloppet. Socialdemokraterna förordar att grundbidraget i fortsättningen helt ersätts av medel från arbetslöshetsfonden.

Som redan påpekats kommer belastningen på arbetslöshetsfonden att öka till följd av nu aktuella förslag till förbättringar av ersättningen vid arbetslöshet. Utskottet kan inte biträda socialdemokraternas förslag som innebär att fonden kraftigt urholkas. Motionsyrkandet avstyrks således.

Utskottet har i det föregående ställt sig bakom förslagen i propositionen 130 om ändrade ersättningsbelopp inom det kontanta stödet vid arbetslöshet och samtidigt avstyrkt motionsyrkanden i ämnet av s, vpk och apk. De beräkningar av medelsbehovet under anslaget Kontant stöd vid arbetslöshet som redovisats dels i budgetpropositionen, dels i propo-

sitionen 130 lämnas av utskottet utan erinran. Anslaget bör alltså för nästa budgetår föras upp med $(973\,300\,000 + 109\,000\,000) - 1\,082\,300\,000$ kr.

När det gäller finansieringen av kostnaderna för att höja utbildningsbidraget vid arbetsmarknadsutbildning bör erinras om att riksdagen redan den 5 april i år anvisat medel under det för ändamålet avsedda anslaget, *Bidrag till arbetsmarknadsutbildning*. Anslaget fördes upp för nästa budgetår med i budgetpropositionen begärt belopp, 1 421 550 000 kr. (prop. 1977/78: 100, bilaga 15 punkten B 2, AU 1977/78: 21, rskr 1977/78: 189). I propositionen 130 begär regeringen nu att anslaget på grund av de aviserade bidragshöjningarna förstärks med 113 milj. kr.

Socialdemokraterna beräknar ett ökat medelsbehov för utbildningsbidraget om 260 milj. kr. på grund av förslagen i motionen 1820 och yrkar att anslaget förstärks med det beloppet. Som följd av ställningstagandena i det föregående till socialdemokraternas förslag avstyrker utskottet deras förslag om medelsanvisning. Den i propositionen 130 begärda anslagsförstärkningen tillstyrks däremot. Utskottet kommer därför i det följande att hemställa att riksdagen — med ändring av sitt nyligen fattade beslut — till *Bidrag till arbetsmarknadsutbildning* för budgetåret 1978/79 anvisar ett anslag om $(1\,421\,550\,000 + 113\,000\,000) - 1\,534\,550\,000$ kr.

Särskilda frågor om arbetslöshetsförsäkringen

Avslutningsvis tar utskottet upp tre frågor om de allmänna grunderna för ersättning från arbetslöshetsförsäkringen.

Inom arbetslöshetsförsäkringen gäller principen att dagpenning utgår med belopp som motsvarar 11/12 av den försäkrades tidigare inkomst. För att tillgodose denna princip finns i 20 § lagen om arbetslöshetsförsäkring regler som skall motverka *överförsäkring*. Dessa regler innebär bl. a. att dagpenning inte får utgå med högre belopp än som framgår av en överförsäkringstabell som fastställs av regeringen. Tabellen anger krona för krona vilken ersättning som högst kan utgå vid viss inkomst. De ersättningsbelopp som utgår enligt senast fastställd tabell (SFS 1976: 829) sträcker sig från 15 till 160 kr. per dag och motsvarar i dessa minimi- resp. maximilägen en inkomst av 16 kr. per dag (80 kr. per vecka eller 352 kr. per månad) resp. 174 kr. per dag (870 kr. per vecka eller 3 828 kr. per månad).

I propositionen 130 redovisas att arbetsmarknadsstyrelsen har pekat på att överförsäkringsreglerna medför att försäkrade som har haft ett exceptionellt lågavlönat arbete får ersättningsbelopp som är lägre än de skulle ha fått som kontant arbetsmarknadsstöd om de inte hade varit arbetslöshetsförsäkrade. För att komma till rätta härmed har styrelsen föreslagit att heltidsarbetande alltid skall vara tillförsäkrad ersättning

enligt lägsta gällande dagpenningklass. Föredragande statsrådet anmäler i propositionen att han inte har funnit anledning "att f. n. bifalla förslaget" med hänsyn till att ALF-utredningen inom kort kommer att lägga fram sitt förslag.

I den socialdemokratiska partimotionen 1820 anfördes bl. a. att de förhållanden som redovisas av arbetsmarknadsstyrelsen torde gälla endast ett fåtal försäkrade. Det är dock enligt motionärerna fråga om en så uppenbar orättvisa att reglerna bör ändras i enlighet med styrelsens förslag.

Det påtalade problemet uppstod i och med att det kontanta arbetsmarknadsstödet (KAS) infördes den 1 januari 1974. Som också motionärerna framhåller torde problemet ha förbisetts när reglerna mot överförsäkring utformades och beloppet för KAS fastställdes. Resultatet av reglerna strider mot den grundläggande principen att arbetslöshetsförsäkringen alltid skall ge förmånligare ersättning än KAS. Mot bakgrund härav föreslår utskottet att regeringen som en provisorisk åtgärd prövar möjligheterna att lösa problemet genom att omarbета överförsäkringstabellen. Denna måste ändå ändras på grund av de nya dagpenningklasserna.

Omarbetningen bör resultera i att kassamedlemmar tillförsäkras ersättning lägst motsvarande aktuellt belopp för det kontanta arbetsmarknadsstödet. Med en sådan lösning får man godta att i ett fåtal fall ersättningen från försäkringen kommer att överstiga 11/12 (91,7 %) av dagsinkomsten. Visar det sig vid en närmare prövning att den väg som utskottet anvisat är mindre lämplig och att i stället lagen om arbetslöshetsförsäkring bör ändras, får regeringen skyndsamt lägga fram förslag härom.

Vad utskottet anfört med anledning av propositionen 130 samt motionen 1820 i aktuell del bör regeringen underrättas om.

Det arbetsvillkor som gäller för ersättning från arbetslöshetsförsäkringen innebär att medlemmen under en ramtid av tolv månader omedelbart innan han blir arbetslös skall ha förvärvsarbetat i minst fem månader. De närmare reglerna för hur arbetad tid skall beräknas för att en månad skall kunna tillgodoräknas bestäms av kassorna själva. De har därvid att ta hänsyn till att som en riktpunkt gäller att medlemmen under månaden skall ha arbetat under minst tio dagar och minst 70 timmar.

I den under allmänna motionstiden väckta motionen 277 av Rune Jonsson i Husum (s) och Stig Olsson (s) påpekas att bl. a. äldre *skiftarbetare med deltidarbete* i kombination med delpension på grund av långa sammanhängande ledighetsperioder i vissa fall inte kommer att uppfylla det angivna arbetsvillkoret och att de till följd härav blir utan kassaersättning vid arbetslöshet. Motionärerna begär därför att bestäm-

melserna för kassorna omarbetas med hänsyn till de deltidsarbetandes arbetstider.

Som tidigare sagts kommer ALF-utredningen att inom den närmaste tiden lägga fram sina förslag. Utskottet räknar med att i det fortsatta beredningsarbetet på utredningsförslagen den av motionärerna aktualiserade frågan kommer att behandlas. Med hänsyn härtill behöver motionen inte föranleda någon åtgärd.

Arbetslös som inte kan ta erbjudet arbete på grund av *svårigheter att ordna barntillsyn* får räkna med att gå miste om kassaersättning resp. kontant arbetsmarknadsstöd. Denna tillämpning av reglerna om avstängning från ersättning kritiseras i den likaledes under allmänna motionstiden väckta motionen 611 av Wivi-Anne Cederqvist m. fl. (s). Motionärerna yrkar att ALF-utredningen ges tilläggsdirektiv av innebörd att förslag bör utarbetas som syftar till att ersättning skall kunna utgå då arbetssökande är förhindrad att ta erbjudet arbete därför att kommunal barnomsorg inte kan erbjudas.

Som utskottet påpekat i ett tidigare sammanhang (InU 1975/76: 6 s. 10) är den ovan redovisade tillämpningen av lagstiftningen om arbetslöshetsförsäkring och kontant arbetsmarknadsstöd baserad på principen att rätt till arbetslöshetsersättning förutsätter att sökanden står till arbetsmarknadens förfogande. Hur de praktiska reglerna skall utformas i anslutning till denna princip är en uppgift som faller inom ramen för ALF-utredningens arbete.

Som framgår av vad tidigare sagts är det inte meningsfullt att överlämna ytterligare frågor till ALF-utredningen. Utskottet utgår även i detta fall från att problemet tas upp i det fortsatta beredningsarbete som syftar till att införa en allmän arbetslöshetsförsäkring. Motionen bör därför inte föranleda någon åtgärd.

Utskottets hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *dagpenningen inom arbetslöshetsförsäkringen* att riksdagen med bifall till propositionen 1977/78: 130 samt med avslag på motionerna 1977/78: 1819, yrkandet 1, 1977/78: 1820, yrkandet 1, och 1977/78: 1821, yrkandet 3, antar förslaget till lag om ändring i lagen (1973: 370) om arbetslöshetsförsäkring,
2. beträffande *kontant arbetsmarknadsstöd* att riksdagen med bifall till propositionen 1977/78: 130 samt med avslag på motionerna 1977/78: 1819, yrkandet 2, och 1977/78: 1821, yrkandet 2, antar förslaget till lag om ändring i lagen (1973: 371) om kontant arbetsmarknadsstöd,

3. beträffande *enhetligt utbildningsbidrag om 175 kr. per dag vid arbetsmarknadsutbildning* att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1821, yrkandet 1,
4. beträffande *stimulansbidraget inom arbetsmarknadsutbildningen* att riksdagen med bifall till förslaget i propositionen 1977/78: 130 avslår motionen 1977/78: 1820, yrkandet 3,
5. beträffande *ändrad finansiering av grundbidraget till arbetslöshetskassorna* att riksdagen avslår motionen 1977/78: 1820, yrkandet 4,
6. att riksdagen med anledning av dels propositionen 1977/78: 100 bilaga 15, dels propositionen 1977/78: 130 samt med avslag på motionen 1977/78: 1820, yrkandet 5 a, till *Kontant stöd vid arbetslöshet* för budgetåret 1978/79 anvisar ett förslagsanslag av 1 082 300 000 kr.,
7. att riksdagen — med ändring av tidigare beslut¹ — med anledning av propositionen 1977/78: 130 samt med avslag på motionen 1977/78: 1820, yrkandet 5 b, till *Bidrag till arbetsmarknadsutbildning* för budgetåret 1978/79 anvisar ett anslag av 1 534 550 000 kr.,
8. beträffande *överförsäkringsavdragets effekter för vissa lågavlönade* att riksdagen med anledning av propositionen 1977/78: 130 och motionen 1977/78: 1820, yrkandet 2, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,
9. beträffande *arbetsvillkoret för deltidsarbetande skiftarbetare* att motionen 1977/78: 277 inte föranleder någon riksdagens åtgärd,
10. beträffande *avstängning från arbetslöshetsersättning vid svårigheter att ordna barn tillsyn* att motionen 1977/78: 611 inte föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 13 april 1978

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

EVA WINTHER

Närvarande: Eva Winther (fp), Torsten Stridsman (c), Birger Nilsson (s), Gördis Hörnlund (s), Allan Gustafsson (c), Erik Johansson i Simrishamn (s), Ingrid Ludvigsson (s), Elver Jonsson (fp), Frida Berglund (s), Margaretha af Ugglas (m), Anna-Greta Leijon (s), Rune Johnsson i Mölndal (c), Sten Svensson (m) om Sune Johansson (s).

¹ Prop. 1977/78: 100 bilaga 15 punkten B 2, AU 1977/78: 21, rskr 1977/78: 189.

Reservationer

Birger Nilsson, Gördis Hörnlund, Erik Johansson i Simrishamn, Ingrid Ludvigsson, Frida Berglund, Anna-Greta Leijon och Sune Johansson (alla s) har avgivit följande reservationer till betänkandet.

1. Dagpenningen inom arbetslöshetsförsäkringen (mom. 1)

De socialdemokratiska reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 5 börjar "Som ovan" och på s. 6 slutar "motsvarande delar" bort ha följande lydelse:

Utskottet ställer sig bakom yrkandet i socialdemokraternas partimotion. Dagpenningssystemet bör alltså byggas ut med ytterligare två klasser om 190 resp. 200 kr. i enlighet med vad arbetslöshetskassornas samorganisation, arbetsmarknadsstyrelsen och de fackliga organisationerna har begärt. Propositionens lagförslag bör ändras i enlighet härmed. Ställningstagandet innebär samtidigt att utskottet även biträder de aktuella yrkandena i motionerna från vpk och apk.

dels att utskottets hemställan under 1 bort ha följande lydelse:

1. beträffande *dagpenningen inom arbetslöshetsförsäkringen* att riksdagen med anledning av förslaget i propositionen 1977/78: 130 samt med bifall till motionerna 1977/78: 1819, yrkandet 1, 1977/78: 1820, yrkandet 1, och 1977/78: 1821, yrkandet 3, antar förslaget till lag om ändring i lagen (1973: 370) om arbetslöshetsförsäkring med den ändringen att 17 § lagen erhåller följande som reservanternas förslag betecknade lydelse:

Regeringens förslag

Dagpenning får utges i dagpenningklasser om 70, 80, 90, 100, 110, 120, 130, 140, 150, 160, 170, och 180 kronor. Erkänd arbetslöshetskassa beslutar om försäkrads placering i dagpenningklass. Arbetsmarknadsstyrelsen kan föreskriva att gällande lägsta dagpenningklass ej längre skall tillämpas.

Reservanternas förslag

17 §¹

Dagpenning får utges i dagpenningklasser om 70, 80, 90, 100, 110, 120, 130, 140, 150, 160, 170, 180, 190 och 200 kronor. Erkänd arbetslöshetskassa beslutar om försäkrads placering i dagpenningklass. Arbetsmarknadsstyrelsen kan föreskriva att gällande lägsta dagpenningklass ej längre skall tillämpas.

2. Stimulansbidraget inom arbetsmarknadsutbildningen (mom. 4)

De socialdemokratiska reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 7 som börjar "Höjningen den" och slutar "aktuella delen" bort ha följande lydelse:

¹ Senaste lydelse 1976: 828.

Höjningen av stimulansbidraget till 15 kr. per dag från den 1 januari 1978 gjordes uttryckligen för att öka bidragets stimulanseffekt, se prop. 1977/78: 32, s. 12. Av den propositionen framgår inte att höjningen var tänkt som en tillfällig åtgärd. Det har inte anförts några sakliga skäl för att man efter den 1 juli i år skulle ha mindre behov att stimulera till arbetsmarknadsutbildning. De föreslagna ändringarna av dagpenningbeloppen är självfallet inte något skäl att minska stimulansbidraget. Propositionens förslag om sänkt stimulansbidrag reducerar dessutom värdet för AMU-eleverna av de aviserade förbättringarna av dagpenningen. Särskilt kännbar blir denna effekt för flertalet elever under 20 år. De uppbär nu dagpenning med 55 kr. samt stimulansbidraget om 15 kr. eller sammanlagt 70 kr. per dag. Med propositionens förslag skulle dessa elever efter den 1 juli få en nettoförbättring av det samlade utbildningsbidraget med endast 5 kr. per dag, nämligen (65 + 10) 75 kr.

Vad nu anförts talar enligt utskottets mening entydigt för att stimulansbidraget bör behållas vid oförändrat 15 kr. per dag. Utskottet tillstyrker alltså yrkandet härom i den socialdemokratiska partimotionen och avstyrker följaktligen propositionens förslag i motsvarande del.

dels att utskottets hemställan under 4 bort ha följande lydelse:

4. beträffande *stimulansbidraget inom arbetsmarknadsutbildningen* att riksdagen med bifall till motionen 1977/78: 1820, yrkandet 3, avslår propositionens förslag i motsvarande del.

3. Finansieringen av det kontanta stödet vid arbetslöshet (mom. 5 och 6)

under förutsättning av bifall till reservationen 1

De socialdemokratiska reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 8 börjar "Socialdemokraterna, som" och på s. 9 slutar "1 082 300 000 kr." bort ha följande lydelse:

Socialdemokraterna anser att anslaget kan sänkas med 41 milj. kr. i förhållande till budgetpropositionen eller med 150 milj. kr. i förhållande till förslaget i propositionen 130. Motionärerna hänvisar till att arbetslöshetsfonden i dagsläget redovisar en behållning om drygt 600 milj. kr. och att fonden sannolikt kommer att växa. Mot den bakgrunden föreslår socialdemokraterna *en ändrad finansiering av grundbidraget till kassorna*. Det bidraget utgår per ersättningsdag för kassorna med samma belopp som det kontanta arbetsmarknadsstödet. Kostnaderna för grundbidraget täcks f. n. till två tredjedelar av medel från arbetslöshetsfonden och i övrigt från det ovannämnda anslaget. Socialdemokraterna förordar att grundbidraget i fortsättningen helt ersätts av medel från arbetslöshetsfonden.

Den behållning på drygt 600 milj. kr. som arbetslöshetsfonden redovisar i dag är resultatet av slutredovisningen för åren 1974 och 1975. Utvecklingen av den totala lönesumman samt arbetslösheten bland kas-samedlemmar åren 1976 och 1977 ger anledning att räkna med en fortsatt snabb tillväxt av fonden. Även för tiden därefter kan överskottet i fonden antas fortsätta att växa.

Förslag från AFL-utredningen om ersättningen vid arbetslöshet är att vänta inom kort. Också av det skälet bör fondmedel nu kunna utnyttjas i ökad utsträckning. Med hänsyn härtill biträder utskottet det socialdemokratiska förslaget att kostnaderna för grundbidraget till arbetslöshetskassorna i fortsättningen skall helt täckas av medel från arbetslöshetsfonden. Regeringen bör underrättas härom.

Besparingen på statsbudgeten till följd av vad ovan förordats har i den socialdemokratiska motionen överslagsvis beräknats till 150 milj. kr. för nästa budgetår. Hänsyn har därvid tagits till höjda dagpenningersättningar. Utskottet godtar denna beräkning. Den innebär att anslaget Kontant stöd vid arbetslöshet för nästa budgetår kan räknas ned med 41 milj. kr. i förhållande till vad som har föreslagits i årets budgetproposition. Anslaget bör alltså föras upp med (973 300 000—41 000 000) 932 300 000 kr.

dels att utskottets hemställan under 5 och 6 bort ha följande lydelse:

5. *beträffande ändrad finansiering av grundbidraget till arbetslöshetskassorna* att riksdagen med bifall till motionen 1977/78: 1820, yrkandet 4, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anför,

6. att riksdagen med bifall till motionen 1977/78: 1820, yrkandet 5 a, samt dels med anledning av propositionen 1977/78: 100 bilaga 15, dels med avslag på propositionen 1977/78: 130, i förevarande del, till *Kontant stöd vid arbetslöshet* för budgetåret 1978/79 anvisar ett förslagsanslag av 932 300 000 kr.

4. Anslag till Bidrag till arbetsmarknadsutbildning (mom. 7)

under förutsättning av bifall till reservationerna 1 och 2

De socialdemokratiska reservanternas anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 9 som börjar "Socialdemokraterna beräknar" och slutar "1 534 550 000 kr." bort ha följande lydelse:

Socialdemokraterna beräknar ett ökat medelsbehov för utbildningsbidraget om 260 milj. kr. på grund av förslagen i motionen 1820 och yrkar att anslaget förstärks med det beloppet. Som följd av ställningstagandena i det föregående biträder utskottet detta yrkande. Utskottet

kommer därför i det följande att hemställa att riksdagen — med ändring av sitt nyligen fattade beslut — till Bidrag till arbetsmarknadsutbildning för budgetåret 1978/79 anvisar ett anslag av (1 421 550 000 + 260 000 000) 1 681 550 000 kr.

dels att utskottets hemställan under 7 bort ha följande lydelse:

7. att riksdagen — med ändring av tidigare beslut¹ — med bifall till motionen 1977/78: 1820, yrkandet 5 b, samt med anledning av propositionen 1977/78: 130 till *Bidrag till arbetsmarknadsutbildning* för budgetåret 1978/79 anvisar ett anslag av 1 681 550 000 kr.

5. Arbetsvillkoret för deltid arbetande skiftarbetare (mom. 9)

De socialdemokratiska reservanterna anser

dels att den del av utskottets yttrande på s. 11 som börjar "Som tidigare" och slutar "någon åtgärd" bort ha följande lydelse:

Som motionärerna påtalat kan deltid arbetande kassamedlemmar utan egen förskyllan helt bli utan ersättning vid arbetslöshet på grund av arbetstidens förläggning vid skiftarbete. En kommande reformering av arbetslöshetsförsäkringen kan inte tas till intäkt för ett uppskov med att undanröja detta högst otillfredsställande förhållande. Nuvarande arbetsvillkor inom försäkringen måste anpassas till de skiftarbetandes speciella förhållanden. Regeringen bör därför skyndsamt se över de aktuella reglerna inom försäkringen och vidta de åtgärder vartill översynen föranleder. Regeringen bör underrättas om vad utskottet anfört med anledning av motionen.

dels att utskottets hemställan under 9 bort ha följande lydelse:

9. beträffande *arbetsvillkoret för deltid arbetande skiftarbetare* att riksdagen med bifall till motionen 1977/78: 277 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

¹ Prop. 1977/78: 100 bilaga 15 punkten B 2, AU 1977/78: 21, rskr 1977/78: 189.